

Jerusalembrevet

NYHETSREV 3/2018 • OKTOBER-DECEMBER
SWEDISH CHRISTIAN STUDY CENTRE (SCSC)
WWW.BILDA.NU/SCSC

Foto: Brian E. Babarik

Kultur – ett eget språk

JAG SPELAR INTE, SJUNGER INTE. Inte heller målar jag tavlor eller håller på med keramik. Mina försök att lära mig sticka när jag gjorde min vapenfria tjänst på en mellanstadieskola åstadkom en hel del skratt men inget färdigt resultat. Kan väl knappast räknas in i kategorin kulturtant heller. Men det har blivit en del konserter, föreläsningar och besök på konstgallerier sedan jag kom till Jerusalem, av blandad art.

Vi kan inte undgå att höra den ljud- och ljusshow som ges två eller tre gånger varje kväll (utom fredag) på Citadellet. Jerusalem Light festival i Gamla stan i somras var mycket spektakulär. På den stora synagogan i kvarteret nedanför vår bostad projicerades en färgsprakande show, i parken nedanför Dormition Abbey (som också var upplyst i massa färger) fanns en mängd ljusgestalter. Folk stannade upp inför de upplysta figurer som dansade på styltor i korsningen vid vår lägenhet och man fick knuffa sig för att komma fram. Och alla som var ute passerade under vårt sovrum. Så en del kultur kan man bara inte undgå. Det var ock-

så en upplevelse att lyssna till de tre blåsensemblerna från två olika tak och ett kyrktorn under en musikfestival för ett par veckor sedan. En del kultur får en att må bra, att njuta av det som är vackert och kanske också det som är oväntat. Det stimulerar olika sinnen.

Samtidigt blir de som målar på muren runt Betlehem arresterade för sin bild på en palestinsk tonåring, och en poet i Nasaret blir fängslad för orden hon skriver. Ett galleri i Jerusalem tvingas stänga efter en föreläsning med avhoppade soldater. Kulturen påverkar och kan göra skillnad. Den utmanar och ifrågasätter. Den kan vara ett hot mot makten, men också mot vår egen bekvämlighet. Den är ett sätt att uttrycka livssituation, kanske allra mest när det är som svårast.

Ibland undrar jag vem kulturen är till för. När jag fick informationsbroschuren om en festival blev den frågan väldigt aktuell – programmet var bara på engelska och hebreiska. De flesta som bor i Gamla stan talar ju arabiska! Sedan gammalt är Gamla stan indelad i fyra ”kvarter”, men helt plöts-

ligt är det armeniska borttraderat från kartan över festivalområdet. När jag är på hemväg från jobbet under den andra festivalen upplyses jag om att jag nu befinner mig i det judiska kvarteret. Men jag bor ju i det armeniska! När delar av Jerusalems historia visas med film och ljusspel på muren utanför Jaffaporten, i samband med USA:s ambassadflytt, kan man fråga sig vems historia konsten och kulturen speglar. Många av mina vänner skulle inte känna igen sig i den.

Så möter jag lokala konstnärer och musikutövare. Nya gallerier öppnar, konst och musik bär traditioner vidare samtidigt som de är nyskapande och sträcker sig utanför det traditionella. Över gränser, i mötet med andra skapas något nytt, som ger hopp om en framtid.

Och ikväll ska jag gå på vernissage på en keramikutställning...

Lars-Inge Claesson
Direktor

Jerusalembrevet är ett nyhetsbrev från Bildas studiecenter i Jerusalem där vi berättar om verksamheten och kort kommenterar aktualiteter i det heliga landet. Vill du ha kommande nyhetsbrev kan du sända din e-postadress till scsc@bildanu

Skrivarkurs med Anita Goldman

I mars finns åter möjlighet att delta i en skrivarkurs med författaren Anita Goldman. Kursen hålls i Ein Karem utanför Jerusalem, och ger förutom workshops tillsammans med Anita möjlighet till studiebesök och möten i Betlehem och Jerusalem.

Kursen vänder sig till dig som längtar efter att skriva, men inte vågat eller vetat hur du skall börja, och till dig som vill få hjälp att börja läsa och förhålla dig till Bibeln, den kanske mest inflytelserika texten i vår kulturkrets.

Foto: Josephine Bejeryd

Resa med hantverk i fokus

Den 28 april–5 maj 2019 genomför Bilda en studieresa till Israel och Palestina med hantverk och kultur i fokus. Under resan ges möjlighet att möta olika hantverk, slöjdare, hantverkskollektiv och organisationer. Man besöker platser som har stora konstskatter och heliga platser som har stor betydelse för kristendom, judendom och islam.

Resan leds av resepedagog Elna Axelsson.

USA-bistånd till sjukhus dras ner

USAs regering, med president Donald Trump i spetsen, har beslutat om kraftiga nedskärningar av sitt bistånd till Palestina. Det handlar om ca 200 miljoner dollar av ett budgeterat stöd på 250 miljoner. Syftet ska vara att tvinga tillbaka den palestinska ledningen till förhandlingar med USA och Israel.

Beslutet har kritiserats kraftigt från palestinskt håll, men även i Israel hörs kritiska röster. Genom att drastiskt minska stödet till president Mahmoud Abbas styre riskeras ett maktvakuum uppstå som exempelvis Hamas kan komma att fylla, menar en israelisk överstelöjtnant i en artikel i tidningen Haaretz.

De amerikanska nedskärningarna drabbar bland annat sex palestinska sjukhus. Ett av dem är Augusta-Victoriasjukhuset som drivs av Lutherska världsförbundet. Ärkebiskop Antje Jackelén och tidigare ärkebiskopen Anders Wejryd har i ett brev till utrikesminister Margot Wallström väddat att hon ska försöka förmå USA att ompröva sitt beslut, samt att påverka EU-länderna till att ta ett större ansvar.

Musik som skapar möten på djupet

När människor från olika länder och kulturer skapar musik tillsammans uppstår en gemenskap på djupet som är svår att nå på annat sätt. Det är vad musikfestivalen Dandanat handlar om.

I årets Dandanat fanns tre svenska grupper representerade: Afrovoices från Göteborg, Trio Törn från Stockholm och Flying Low från Uppsala. De mötte tre palestinska grupper: Bas-har Murdad, Yonsur och Wajd.

Dandanat är en festival som genomförs i Betlehem med omnejd under fyra dagar. Men för de svenska delta-

garna innebär det också studiebesök, guideade turer och möten med både palestinier och israeler.

Fyra konserter genomfördes, i Betlehem, Beit Sahour och Beit Jala på Västbanken, och i gamla stan i Jerusalem. För första delen var Diyar Consortium samarbetspartner. Den sista konserten arrangerades tillsammans med konstgalleriet Al Ma'mal.

*Text: Magnus Stenberg
Foto: Brian E. Babarik*

Röster om Dandanat

Det jag älskat med Dandanat är att resan inneburit så många olika saker. Besöken vid historiska platser, kulturmöten, möten på djupet med människor, men också att få dela sin musik med andra. Just mötet med människor blir så konkret i det konstnärliga mötet när man skapar något tillsammans.

Joel Gabrielsson, Flying Low

Det bästa har varit att få träffa och lära känna människor och se deras livssituation. Och att ana lite av hur komplicerat det är, exempelvis med checkpointen och muren som är en del av deras vardag. Något som förvånade var hur synlig och påtaglig religionen är, det är man inte van vid hemma.

Klara Källström, Trio Törn

Det här har verkligen varit en investering i musikalisk utveckling. Jag har lärt mig oerhört mycket av de palestinska musikerna när det gäller att spela trumma, som jag gör i Afrovocals. Något som förvånade var att de vi spelade tillsammans med rent ekonomiskt tycks ha det ganska ok, med fina kläder och så.

Johannes Hagby, Afrovocals

Dandanat är en studieresa, men också ett kulturmöte, och en konsertturné. På så vis är den unik inom Bilda där vår kulturverksamhet och vårt studiearbete kring Mellanöstern får mötas. Årets festival med konserter i fyra helt olika miljöer innebar en utveckling som vi hoppas ska fortsätta.

Sara Thorstensson, Utvecklingsansvarig för Kultur

Plockat i bokhyllan

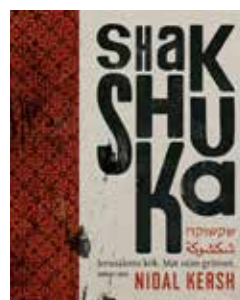
Smått och stort, brett och udda

Ett besök i Jerusalem innebär ett möte med tre religioner – islam, judendom och kristendom. Men islam finns även närvarande i Sverige, och kontakter mellan svenskar och muslimer har funnits i många hundra år. Boken **Islam i Sverige – de första 1300 åren**, av Simon Sorgenfrei, fyller ett stort kunskapshål om denna världsreligions närvaro här.

Boken kan ses som en lättillgänglig introduktion i islams historia och kultur. Men dess främsta förtjänst är presentationer av islamska församlingar, föreningar och ideologiska strömningar i Sverige idag, hur de relaterar till varandra och ibland också befinner sig i schism eller till och med konflikt. Sorgenfrei konstaterar bland annat att det inte finns någon central svensk muslimsk auktoritet som kan uttala vad som gäller, även om några försöker. "Ett stort utbud av islamtolkningar är tillgängliga och muslimer har stora möjligheter att skapa sin egna uppfattningar kring sin religion."

Boken är utgiven och kan beställas från Myndigheten för stöd till trossamfund, SST.

Hur är maten i Jerusalem? Det korta svaret lyder: En blandning. Nu finns en bok på svenska om maten från Jerusalem och regionerna runt staden: **Shakshuka** (Bonnier

Fakta), skriven av Nidal Kersh, som driver den populära lilla restaurangen Falafelbaren i Stockholm.

Shakshuka är en kryddig tomatgryta med ägg som kokas direkt i såsen. Men shakshuka betyder också mix eller blandning och representerar enligt Nidal Kersh Jerusalems kök väl.

Här hittar du klassiska rätter som manakish, shawarma, baba ganouj och baklava. Oliver och avrunnen yoghurt med massa za'atar och olivolja. Nybakade pitabröd. Börek.

Men här hittar du också den fascinerade berättelsen om Nidal Kersh och hur hans far en gång tog sig från staden Akko till Stockholm. Om den viktiga måltiden som blir till möten mellan generationer och folk.

Mitri Raheb om Dandanat:

Bara fantasin sätter gränser

Det är en skrämmande tid vi lever i, säger Mitri Raheb, lutherskt präst i Betlehem och ansvarig för organisationen Diyar Consortium som arrangerar Dandanat tillsammans med Bilda. Men just därför är en festival som Dandanat så viktig.

Det är många tecken som pekar i fel riktning när det gäller förhoppningar om ett närmande mellan Israel och Palestina. Tydligast är kanske de beslut som president Donald Trump och hans amerikanska regering har fattat på senare tid. Flytten av ambassaden från Tel Aviv till Jerusalem var en viktig symbol, men mer allvarligt är de nedskärningar av bistånd till en rad program som syftar till att ge palestinier sjukvård och ett någorlunda drägligt liv.

– Människor här känner sig deprimerade, konstaterar Mitri Raheb. Många har gett upp hoppet sedan lång tid tillbaka. Och de människor som arbetar för en rättvis fred inser, att det finns ingen sådan i den nära framtiden, och inte heller på lång sikt. Det är mycket skrämmande.

Mitri Raheb tycker sig se en ideologisk högervind som sveper över världen, och som är tydlig i både USA och Europa. Mänskliga rättigheter sätts på

undantag och internationell humanitär rätt ifrågasätts.

När det gäller den amerikanska politiken är det kanske inte Donald Trump personligen som bekymrar mest.

– I hans närhet, bland de personer som har stort inflytande på hans politik när det gäller Israel och Palestina, finns flera som på ett påtagligt sätt står bakom den israeliska bosättrörelsen.

Organisationen Diyar Concoortium, som förutom ett kulturcentrum även driver ett universitet med bland annat konstutbildning, tar emot stöd från flera internationella organisationer. En av dem är den amerikanska Bright Star of Bethlehem. I oktober möts de till konferens i Texas, mitt i vad som brukar kallas det amerikanska "bibelbältet". Stödet för Israel är där mycket starkt, inte minst bland just de kristna.

Men det är fel att tro att alla kristna i USA är okritiska till vad som sker.

– Inom de stora etablerade kyrkorna i USA är stödet för en rättvis fred mellan Israel och Palestina starkt. Och även flera evangelikala ledare uttalar sig numera mer kritiskt mot Trump och hans Mellanösternpolitik.

Så vad kan en liten festival som Dandanat betyda i denna på många sätt dystra tid?

– Dandanat är lika relevant nu som när vi började 2005. Men kanske på ett annat sätt. Då hade vi nyligen upplevt den Andra Intifadan, och många unga var deprimerade och stannade hemma.

Dandanat skapar broar mellan människor, i det här fallet främst mellan svenskar och palestinier, konstaterar Mitri Raheb. Vi lär känna varandra och kommer bort från stereotyper. För palestinerna är det också betydelsefullt att känna att inte muren och de omgivande bosättningarna, utan faktiskt bara fantasin, sätter gränser för vad som är möjligt.

– The sky is the limit!

Text: Magnus Stenberg

Foto: Brian E. Babarik

SCSC-kalendarium • OKTOBER–DECEMBER 2018

9–19 oktober

28 oktober – 4 november

18–25 oktober

20–27 oktober

26 oktober – 2 november

30 oktober – 6 november

2–9 november

4–11 november

6–13 november

10–20 november

14–21 november

Immanuelkyrkan, Jönköping. *Resepedagog:* Per Olof Öhrn

Rodenkyrkan, Norrtälje. *Resepedagog:* Elisabeth Lindgren

Betlehemskyrkan och Betaniakyrkan, Örebro. *Resepedagog:* Jonas Hult

Studieresa från Kalmar. *Resepedagog:* Eva Danielsson

Koptiska kyrkan. *Resepedagog:* Canet Hana

Härnösands stift. *Resepedagog:* Maria Wählsten

Mariannelunds folkhögskola. *Resepedagog:* Östen Gunnarsson

Pilgrimsvandringsresa. *Resepedagog:* Elisabeth Lindgren

Bilda Nord. *Resepedagog:* Petra Falk

Härnösands folkhögskola. *Resepedagog:* Jonathan E Sjöman

Bilda Sydöst, "Dagligt liv". *Resepedagog:* Marianne Claesson